

Inter-Agency
Coordination
Türkiye

Ulusal Koruma Çalışma Grubu

Ortak 3RP Koruma Sektörü Çalıştayı

2-3 Ağustos 2023

Arkaplan/Gerekçe

3RP Koruma Sektörü, Çocuk Koruma ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet Alt Sektörleri dahil olmak üzere, toplulukların ve hizmet sağlayıcıların deprem bağlamı dışındaki koruma ihtiyaçlarını değerlendirmek ve deprem bölgesinden güncellemeleri paylaşmak amacıyla iki gün süren ortak bir çalıştay düzenlemiştir. Çalıştay, öncelikle 3RP ulusal koruma sektörü koordinatörlerinin 2023'ün geri kalanı için öncelikleri belirlemesine ve ulusal koruma koordinasyon platformları için bir yol haritası geliştirmesine olanak tanımıştır. Çalıştaydaki tartışmaların sonuçları, 3RP 2024 – 2025 Türkiye Ülke Bölümü'ne de katkı sağlayacaktır. Daha detaylı bilgi için çalıştayı [Bilgi Notu](#) paylaşılmıştır. Çalışmaya, 3RP koruma sektörü ortakları, BM kurumları, ulusal ve uluslararası STKlar, fon sağlayıcı kurumlar ve kamu kurumlarından (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Göç İdaresi Başkanlığı ve Türkiye Barolar Birliği) yaklaşık 100 katılımcı katılmıştır.

Çalıştayı Genel Akışı

Çalıştayda, 3RP ulusal koruma sektörü koordinatörünün açılış konuşmasının ardından sektör bilgi yönetimi sorumlusu, Kurumlar Arası Koruma İhtiyaç Analizi 7. Turunun çıktılarını sunmuştur. Yedinci tur kapsamında 23 Koruma Sektörü ortağı, Suriyeliler, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları ve diğer uyruklardan olmak üzere 3.803 hane (yaklaşık 21 bin kişi) ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Görüşmeler Türkiye'nin tüm bölgelerini kapsayan 44 ilde gerçekleştirilmiştir. Kurumlar Arası Koruma İhtiyaç Analizi'nin yedinci turu önceki turlardan farklı olarak, hem bölgede depremden en çok etkilenen dört ildeki hem de en fazla depremzedenin bulunduğu, bölge dışındaki illerde depremin etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle katmanlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Kurumlar Arası Koruma İhtiyaç Analizi 7. Tur çıktılarının incelemesinin ardından, bilgi yönetimi sorumlusu tarafından Koruma Sektörünün İzleme ve Değerlendirme çerçevesi kapsamındaki ilerlemesine yönelik bir sunum gerçekleştirilmiştir. 2023 yılının ilk yarısına ilişkin raporlamaya istinaden, 36 raporlama yapan ortağın farklı uyruklardan (sırasıyla Suriyeli, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları, diğer uyruklar, Afgan ve Ukraynalı) 822.969 kişiye ulaştığı belirtilmiştir. Ulaşılan kişilerin yüzde 57'si kadın, yüzde 42'si erkek olup, yüzde 1'i ise cinsiyetini belirtmemeyi tercih etmiştir. İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa gibi illerdeki koruma faaliyetleriyle pek çok kişiye ulaşılmıştır. Bu iller, depremzedelerin en fazla yerleştiği iller arasında yer almaktadır. Korumanın Merkeziliği, Korumanın Anaakımlaştırılması ve Etkilenen Topluluklara Karşı Hesap Verebilirlik, Uluslararası Koruma, Kayıt ve Belgelendirmeye Erişim, Hukuki Destek/Adli Yardıma Erişim, Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet, Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Korunması, Sosyal Uyum ve Engelli Bireyler ile ilgili göstergelerin ilerlemesinin özeti de sonraki tematik tartışmalara hazırlık amacıyla paylaşılmıştır.

Güneydoğu, Marmara, Doğu ve İç Anadolu & Karadeniz ile Ege bölgelerine ait saha güncellemeleri ilgili koordinatörler tarafından aktarılmıştır. Her bölgeye istinaden, güncel zorluklar/eksiklikler, koruma koordinasyonu platformlarının 2023'teki kazanımları ve 2023'teki öncelikli faaliyetleri de dahil olmak üzere ileriye dönük adımlar hakkında güncellemeler paylaşılmıştır. Sunumların ardından World Cafe (Dünya Kafesi) formatında her masanın belirli

Inter-Agency
Coordination
Türkiye

bir tematik konu etrafında yapılandırıldığı tematik tartışma oturumları gerçekleştirilmiştir. Çalıştay sırasında yapılan tartışmalar baz alınarak, çalıştay sırasında katılımcılarla yapılan bir anketle Ulusal Koruma Çalışma Grubu, Ulusal Çocuk Koruma alt Çalışma Grubu ve Ulusal TCDSŞ Alt Çalışma Grubu için öncelikler belirlenmiştir. Türkçe ve İngilizce sunumlara ve anket sonuçlarına bu [bağlantı](#) aracılığıyla ulaşılabilir.

Tematik Tartışma Oturumları Çıktıları

Korumanın Merkeziliği, Korumanın Yaygınlaştırılması ve Etkilenen Topluluklara Karşı Hesap Verebilirlik

1. Karşılaşılan Zorluklar

- Koruma dışı sektörlerde programlama ve faaliyetlerde etkilenen topluluklara karşı hesap verebilirliğin sınırlı şekilde yaygınlaştırılması.
- Koruma hizmetlerine ihtiyaç duyan bireylerin koruma dışı sektörlerden koruma ortaklarına yeterli şekilde yönlendirilmemesi.
- Korumanın merkeziliği, korumanın yaygınlaştırılması ve etkilenen topluluklara karşı hesap verebilirlik konularında kamu kurumları ve yerel yönetimlerle sınırlı iş birliği.
- Riskleri önlemek ve azaltmak adına işe alım süreçlerinde etkilenen topluluklara karşı hesap verebilirlik ilkelerinin asgari düzeyde anaakımlaştırılması.
- Sektör izleme ve değerlendirme çerçevelerinin ilerlemeyi niteliksel yerine niceliksel yöntemlerle ölçmekle sınırlı kalması ve etki analizinin sınırlı bir şekilde yapılması (geri bildirim, şikayetler ve yanıt mekanizmaları dahil olmak üzere)
- Korumanın merkeziliği, korumanın yaygınlaştırılması ve etkilenen topluluklara karşı hesap verebilirlik ilkeleri ile ilgili olarak 3RP düzeyinde fon sağlayıcı kurumlarla sınırlı iş birliği yapılması.

2. İyi Uygulama Örnekleri

- Korumanın merkeziliği ve etkilenen topluluklara karşı hesap verebilirliğin diğer sektörlerde de yaygınlaştırılması için koruma dışında kalan sektörlerde Kurumlar Arası Koruma İhtiyaç Analizi çıktılarının kullanılması için savunuculuk yürütülmesi.
- 3RP koruma sektörü ortaklarının çoğunluğunun, mültecilerin karar alma süreçlerine katılımını sağlamak için çeşitli geri bildirim, şikayet ve yanıt mekanizmalarının yanı sıra diğer yapılandırılmış mekanizmalarının olması.
- Deprem müdahalesini destekleyen koruma dışı aktörlere güvenli tespit ve yönlendirme eğitimleri düzenlenmesi ve 3RP kapsamında da bu eğitimlerin tekrarlanabilecek olması.
- Bazı koruma sektörü ortaklarının, kurum içi (koruma dışı birimler/personel dahil) ve kurum dışı korumanın yaygınlaştırılmasına yönelik eğitimler yürütmesi.
- Göç İdaresi Başkanlığı'nın (GİB), teknik bir Etkilenen Topluluklara Karşı Hesap Verebilirlik görev gücünün kurulması konusunda çalışması ve kurumsal düzeyde geri bildirim, şikayet ve yanıtların yapılandırılması yönünde girişimler planlıyor olması.
- **UNFPA**: Hesap verebilirlik kapsamında şikayet ve geri bildirim mekanizması kurulması ve Zoho çevrimiçi veri tabanında standardizasyonun yapılması.

3. Kurumlar Arası Koordinasyon Seviyesinde Önceliklendirilmesi Önerilen Faaliyetler

- Hesap verebilirlik ve cinsel sömürü ve istismar konularının sektörler arası seviyede anaakımlaştırılması için devamlı savunuculuk yapılması.

- 3RP başvuruları için koruma, çocuk koruma ve TCDSŞ programları için minimum kriter ve standartların belirlenmesi.
- 3RP Koruma dışındaki sektörlere başvuran ortaklardan koruma odak kişilerinin atanması. Bu odak kişilerine temel koruma ilkeleri, güvenli tespit ve yönlendirme gibi konularda eğitim verilmesi.
- Koruma ilkeleri, etkilenen topluluklara karşı hesap verebilirlik, korumanın yaygınlaştırılması, Cinsel Sömürü ve İstismardan Korunma vb. ile ilgili taahhütler dahil olmak üzere 3RP'ye başvuran ortaklar için sözleşmeler geliştirilmesi.
- 3RP ortaklarının, 3RP'ye başvuruda bulunmayan kurumlarla projeler için alt sözleşmeler yaptığı durumlarda protokollere yansıtılacak ortak ilkelerin ve esasların belirlenmesi.
- Kurumlar Arası Koruma İhtiyaç Analizi sonuçlarının koruma dışı sektörlerde kullanımının teşvik edilmesi ve veriler ışığında tespit edilen önerilerin 3RP programlarına daha net bir şekilde yansıtılması için savunuculuk yapılması.
- Etkilenen topluluklara karşı hesap verebilirlik göstergelerine yönelik raporlamanın güçlendirilmesi ve izleme ve değerlendirme çerçevesinin, sektör faaliyetlerinin ilerlemesinin/etkisinin niceliksel olmaktan ziyade giderek niteliksel olarak izlenmesine doğru kaydırılması.
- Acil durumlarda vakaların nasıl yönetileceği konusunda kamu kurumlarına yönelik farkındalık artırma eğitimleri sağlanması (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) ile olası işbirliği); mevcut ve yeni istihdam edilen memurlara (örneğin İŞKUR, kolluk kuvvetleri ve diğer kamu kurumları) temel koruma eğitimi verilmesi; BM kurumları, sektör ortakları ve kamu kurumları tarafından belirli alanlarda (örn. Çocuk Koruma ve TCDSŞ) yürütülen eğitimler düzenlenmesi.
- Saha çalışanlarına yönelik güvenli yönlendirme ve tespit konusunda araçlar ve eğitimlerin geliştirilmesi.
- Nakit temelli müdahalelerde koruma ilkelerinin ve hesap verebilirliğin anaakımlaştırılması.
- Korumanın müdahaleler arasında anakımlaştırılmasını güçlendirmek adına BM kurumları arasındaki işbirliğinin artırılması.
- İşe alım süreçlerinde kişilerin mültecilere ve korumaya yönelik tutum ve düşüncelerini değerlendirmek için ortak soruların belirlenmesi.
- Etki izleme yöntemlerinin teşvik edilmesi ve çeşitlendirilmesi (üçüncü taraf izleme vb.yöntemler)
- Geri bildirim ve şikayet mekanizmalarına ilişkin bağlantıların güçlendirilmesi de dahil olmak üzere CİMER ile koordinasyonun/iletişimin güçlendirilmesi.
- Geri bildirim, şikayet ve yanıt mekanizmaları üzerinden edinilen öğrenimlerin ve eğilimlerin daha iyi analiz edilmesi için yapılandırılmış bir şemsiye mekanizmanın kurulması.

Uluslararası Koruma, Kayıt ve Belgelendirmeye Erişim

1. Karşılaşılan Zorluklar

- Farklı İl Göç İdaresi Müdürlükleri (İGİM) arasında uygulamadaki farklılıklar.
- Kamu kurumlarının sınırlı kapasitesinden kaynaklanan, kayıt ve başvuru süreçlerinde karşılaşılan zorluklar (örneğin prosedürlerin uzun sürmesi, başvuruların alınmaması,

başka illere yönlendirmeler, geç atamalar). LGBTİ+ ve bekar Afgan erkekler gibi hassas grupların bu konuda genellikle daha ciddi zorluklarla karşılaştığı gözlenmektedir.

- İGİM'lerde personel kapasitesine kıyasla iş yükünün artması.
- Refakatsiz ve ayrı düşmüş çocuklara ilişkin prosedürlerin uygulanmasında iller arasında farklılıklar olması.
- Aktif olmayan kimlikler nedeniyle hizmetlere erişimde zorluklar yaşanması (özellikle deprem bölgesi için).
- Geçerli/aktif belgelerin bulunmaması nedeniyle, özellikle aileleri Uluslararası Koruma reddine itiraz etme sürecinde olan çocuklar için sağlık ve eğitime erişimde yaşanan zorluklar.
- Özellikle hassas gruplar (Kilit Mülteci Gruplar, TCDSŞ'ye maruz kalan bireyler, HIV ile yaşayan kişiler, intihara meyilli kişiler vb.) için koruma hizmetlerine erişimde zorluklar yaşanması.
- Koruma masalarına erişimde yaşanan zorluklar (özellikle deprem sonrasında trans bireylerin yaşadığı zorluklar).

2. İyi Uygulama Örnekleri

- **GİB:** İGİM'ler ve STK'lar arasındaki işbirliğini geliştirmek için İGİM'lerin koordinasyon toplantılarına katılımı; mevzuat ve/veya süreçlere dair güncellemelerin GİB çağrıları ve duyuruları yoluyla yaygınlaştırılması.
- **Hayata Destek:** Doğru bilginin yaygınlaştırılmasını sağlamak adına mülteci topluluğu liderleri ve yerel topluluklarla etkileşimde olunması.
- Hem il hem de merkez düzeyinde düzenli koordinasyon toplantıları yapılması.
- Vaka bazlı iletişim sağlanması.
- Yardım Hatları (kamu kurumları, BM kurumları, ulusal ve uluslararası STKlar): YİMER 157, UNHCR Danışma Hattı, Mülteci Yardım Hattı (Kilit Mülteci Grupları projesi).
- Bilgilendirme sağlamak adına broşür, poster ve çevrimiçi bilgi kaynaklarının kullanılması.

3. Kurumlar Arası Koordinasyon Seviyesinde Önceliklendirilmesi Önerilen Faaliyetler

- Yerelde STK'lar ve İGİM'ler, merkezi düzeyde GİB ile mevcut ilişkilerin düzenli iletişim yoluyla güçlendirilmesi.
- İller arasında farklı uygulamaların önlenmesine yönelik sistematik çözümlerin geliştirilmesi ve seyahat izinlerinde sistematik çözümlerin uygulanması.
- STK'lar içerisinde etkin iç koordinasyonun sağlanması
- STK'lara kapasite geliştirme desteği sağlanması.
- Bireysel vakalara ilişkin koordinasyon çabalarının artırılması.
- Sahadaki uygulayıcı aktörlere düzenli bilgi sağlanması.
- Saha ziyaretleri yapılması, dil desteği sağlanması, kamu kurumlarıyla ilişkilerin geliştirilmesi, Barolar Birliği ve STK'ların aktif varlığının sağlanması ve toplum liderleriyle toplantılar düzenlenmesi dahil olmak üzere daha küçük illere odaklanılması.
- ASHB ve GİB arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi (örneğin, refakatsiz ve ayrı düşmüş çocuk prosedürlerine ilişkin asgari standartların belirlenmesi).

Inter-Agency
Coordination
Türkiye

- GİB'e ve İGİM'lere yönelik öz bakım ve süpervizyon eğitimleri/takip eğitimlerinin verilmesi.
- Karşılaşılan zorlukları çözümlmek adına GİB ve İGİM'lerle sürekli hak temelli savunuculuk yapılması.
- Sınır dışı prosedürleriyle ilgili yanlış anlamaları ve yanlış bilgileri düzeltmek için bilgi sağlanması.
- Bilginin yaygınlaştırılması ve destek hizmetlerini geliştirmek için topluluk gönüllüleriyle işbirliğinin güçlendirilmesi.
- Uygulamada tutarlılık ve doğruluğun sağlanması için yerel aktörlere prosedür ve uygulamaların sık sık hatırlatılması.

Hukuki Destek/Adli Yardıma Erişim

1. Karşılaşılan Zorluklar

- Baro personeli, avukatlar ve adli yardım personelinin hukuki süreçler ve uygulamalara ilişkin bilgilerinin sınırlı olması.
- Mültecilerin, nereye başvuracakları, hukuki hizmetlere nasıl erişecekleri, temyiz süreçlerini nasıl başlatacakları ve dil bariyeri gibi yasal prosedürler hakkında bilgi eksikliği ve başka sebeplerden ötürü karşılaştıkları zorluklar.
- Mahkemelerin uzun yargılama süreçleri.
- Mültecilerin mahkemelere/barolara erişim korkusu yaşamaması.
- Türkiye'de faaliyet gösteren uluslararası STK'ların tüzüklerine ilişkin kısıtlamalar.
- Hukuki destek/adli yardıma erişimde yaşanan ekonomi zorluklar ve adli yardım ve CMK ücretlerinin avukatlar için yetersiz olması.
- İdari gözetim altında tutulan kişilerin haklarındaki kararların usule uygun tebliğ edilmemesi, telefona erişim sıkıntısı yaşamaları, avukattaki isimleriyle İGİM'deki/GGM'deki kaydın uyuşmaması ve saat 17.00'den sonra kişilere erişim sıkıntısı yaşanması karşılaşılan zorluklar arasındadır. Ek olarak, özellikle LGBTI+ ve daha da spesifik olarak trans bireylerin izole tutulmaları ve idari gözetim altında olan kişilerin hukuki yardım ve sığınma başvurularına nasıl erişilebilecekleri konusunda sınırlı bilgi sahibi olmaları da yaşanan engeller arasındadır.
- Dil bariyeri nedeniyle hukuki yardıma erişimde zorluklar yaşanması.
- Avukat atanması ve avukatların takip işlemlerinden kaynaklanan sorunlar.
- Barolar ile sivil toplum arasında sınırlı yapılandırılmış işbirliği bulunması.
- Hem deprem hem de deprem dışı bölgelerde kiracılar ve ev sahipleri arasındaki hukuki sorunlar yaşanması.
- Engelli bireylerin adli yardıma erişimde (özellikle fiziksel erişimde), süreçlerin ve yasal belgelerin takibinde (yani erişim mümkün olsa bile anlama/yorumlamada) engellerle karşılaşmaları.

2. İyi Uygulama Örnekleri

- **UNHCR – TBB Ortaklığı (Adli Yardım Ortak Projesi):** Projenin faaliyetleri arasında adli yardım hizmeti veren 45 baroya destek, avukat eğitimi, hukuk klinikleri kurulması, hukuki yardım, bilginin yaygınlaştırılması ve tercüme destek hattı yer almaktadır.
- **UNICEF – TBB Ortaklığı (ÇABA Projesi & LEAP Projesi):** Proje faaliyetleri arasında eğitici eğitimleri ve avukatlara yönelik eğitimler, depremzede çocukların

Inter-Agency
Coordination
Türkiye

adalete erişiminin desteklenmesi ve gezici adli yardım birimleri aracılığıyla hukuki erişim sağlanması (özellikle kırsal kesime ulaşılması) yer almaktadır

- **UN Women – TBB Ortaklığı:** Saha ziyaretleri ve ulusal ve uluslararası çalıştaylar aracılığıyla depremde kadınların adalete erişiminin artırılması amaçlanmaktadır.
- **UNDP – TBB Ortaklığı:** Kadınların adalete erişimini güçlendirmeye yönelik ülke çapındaki çabaları kapsamaktadır.
- **Mülteci Hakları Merkezi:** Arapça, Farsça ve İngilizce dil desteğinin sağlanması (diğer dillerde tercüman desteği), vaka takibi ve vaka yönetimi, adli yardıma yönlendirme, idari gözetim altındaki kişilere hukuki destek, mobil destek hattı, Uluslararası Koruma ve Geçici Koruma başvuruları ve idari kararlara itiraz konusunda hukuki bilgi desteği ve avukatlar ile STK'lar için kapasite geliştirme faaliyetleri düzenlenmesini kapsamaktadır.
- **Mülteci – Der:** Psikososyal destek sağlanması, barolara eğitim verilmesi ve hukuki destek sağlanması aktivitelerini kapsamaktadır.
- **ASHB:** Kadın konukevlerinde kalan kadınlara yönelik barınma çözümlerine ilişkin hukuki rehberlik sağlamaktadırlar.
- **GİB:** 7 dilde hukuki konularda rehberlik ve çeviri desteği sağlanmaktadır.
- **Türkiye Adalet Akademisi:** Hakimler tarafından verilen uzmanlık eğitimleri, hakim ve savcılara yönelik eğitimlerin düzenlenmesi, tematik konularda yuvarlak masa toplantılarının düzenlenmesi faaliyetler arasındadır.

3. Kurumlar Arası Koordinasyon Seviyesinde Önceliklendirilmesi Önerilen Faaliyetler

- Barolar ile sivil toplum arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi amacıyla ulusal düzeyde hukuki destek ve adli yardım koordinasyon platformunun oluşturulması.
- Mültecilerin adalete erişimini güçlendirmek amacıyla avukatlara yönelik eğitici eğitimleri ve eğitimler düzenlenmesi.
- Mülteciler, mülteci çocuklar ve onların bakımverenleri için bilgilendirme ve farkındalık yaratma faaliyetleri düzenlenmesi.
- Bağımlılığı olan bireylere yönelik hukuki süreçler ve hukuki yardım, yönlendirmeler ve haklara ilişkin kurumlar arası bir kılavuz notunun hazırlanması.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet

1. Karşılaşılan Zorluklar

- TCDŞ'ye maruz kalan bireyler için adalete ve hukuki yardıma erişimdeki zorluklar.
- Kayıt ve belgelendirme bekleyen veya kayıtlı oldukları il dışında ikamet eden kadınların hizmetlere erişimde yaşadığı zorluklar.
- Kadınlar için daha yüksek TCDŞ riskleri (örneğin, özellikle mülteci ve bekar kadınlar ve depremden sonra yerinden edilmiş anneler için evliliğin bir güvenlik yöntemi olarak değerlendirilmesi).
- Dil engeli, kayıt/belge eksikliği (özellikle Afgan kadınlar için) ve uygulamadaki farklılıklar nedeniyle kadın konukevlerine yerleştirilmesi önündeki zorluklar.
- Deprem sonrası kimlik kaybı nedeniyle mültecilerin hizmetlere erişimde yaşadıkları zorluklar.
- Deprem özelinde TCDŞ'yle alakalı olarak çocuk, erken ve zorla evliliklerde gözlenen artış; su, sanitasyon ve hijyen tesislerine güvenli ve onurlu erişim konusundaki

zorluklar; deprem müdahalesi genelinde Cinsel Sömürü ve İstismardan Korunma önlemlerine duyulan ihtiyaç; toplu yerleşim yerlerinde ikamet etmekten kaynaklanan TCDŞ riskleri; sağlık hizmetlerine/hizmet sağlayıcılara erişimde zorluklar (özellikle engelli bireyler için); özellikle trans bireyler için güvenli ve onurlu barınma/sığınma çözümlerine sınırlı erişim olması.

- Kayıt için daha küçük illere yönlendirilen LGBTİ'lere yönelik gittikleri illerdeki STK'ların eksikliği ve TCDŞ tehditleri/riskleri.
- Sınır dışı edilme korkusu nedeniyle TCDŞ vakalarının eksik bildirilmesi.
- Kolluk kuvvetlerinin şikayet süreçlerinde olumsuz tutumu.
- Kira sözleşmeleriyle ilgili anlaşmazlıklardan kaynaklanan TCDŞ'deki artış (özellikle kilit mülteci grupları için).
- Dil engeli nedeniyle özellikle kadınlar için iş piyasasına katılım fırsatlarının sınırlı olması.
- Özellikle kırsal alanlarda geçim kaynaklarıyla ilgili güçlendirme faaliyetlerinin uygulanmasındaki zorluklar.
- Mülteci topluluklarında çocuk evliliklerini gizleme eğilimi sonucunda vakaların tespiti ve erişimde karşılaşılan zorluklar.
- Kadınlara yüklenen bakım görevleri.

2. İyi Uygulama Örnekleri

- **GİB:** Gaziantep'teki personel arasında iç bilgi paylaşım toplantılarının yapılması; TCDŞ alanında ve KADES uygulaması dahil olmak üzere mülteci kadınları hedef alan bilgi paylaşım toplantılarının yürütülmesi.
- **ASHB:** Deprem bölgesinde psikososyal destek sağlanması; kadın sığınma evlerinin koşullarının iyileştirilmesi; mülteci nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde dil desteği sağlanması; Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından kadına yönelik şiddetle ilgili araştırmalar yapılmasının planlanması.
- **Dünya Doktorları Derneği:** Deprem bölgesinde kadınlara yönelik güvenli alanların oluşturulması.
- **Hayata Destek:** Bakımveren destek programlarının sağlanması (örneğin çocuk gelişimi ile ilgili eğitimler).
- **İHH:** Kendi personeline ve diğer kurumlardaki personele yönelik Cinsel Sömürü ve İstismardan Korunma eğitimlerinin düzenlenmesi.
- **MSYD:** Deprem bölgesinde erkeklere yönelik psikososyal destek sağlanması ve bilinçlendirme faaliyetleri organize edilmesi.

3. Kurumlar Arası Koordinasyon Seviyesinde Önceliklendirilmesi Önerilen Faaliyetler

- Deprem bölgesinde dezavantajlı grupların hizmetlere güvenli erişimi için, kadın çalışanların özellikle istihdam edilmesi ve kadın çalışanların istihdamı için bölgede güvenlik risklerinin bertaraf edilmesi için adımlar atılması, ve ilgili kurumlarla işbirliği yapılması.
- ASHB'nin desteğiyle kamu kurumlarının (özellikle kadınların korunmasına yönelik faaliyetleri olan kamu kurumlarının) toplumsal cinsiyet konusundaki bilgilerinin arttırılması.

- TCDŞ risk azaltma faaliyetlerinde erkekler ve oğlan çocukları ile çalışma konusunda ASHB ile işbirliği yapılması ve 2023 yıl sonuna kadar kapsamlı bir kampanyaya dönüştürülmesi.
- Zihinsel engelli bireylere yönelik bilgi sistemlerinin kurulması/uyarlanması.
- Koruyucu ve önleyici hizmetlerin toplumun tüm kesimlerini eşit bir şekilde hedeflemesi ve 6284 sayılı yasanın etkin bir şekilde uygulanması (kolluk kuvvetleri ile yakın çalışma).
- Mülteci kadınlara yönelik kolluk kuvvetleri ve ŞÖNİM'ler (Şiddet Önleme Merkezleri) için kapasite geliştirme ve işbirliği faaliyetlerinin başlatılması.
- Özellikle hassas davalarda avukat atamaları konusunda barolarla işbirliğinin sürdürülmesi.
- ASHB, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı ile işbirliğinin artırılması.
- STK'ların kanıta dayalı programlarının iyileştirilmesini desteklemek amacıyla kamu kurumları tarafından toplanan verilere erişim için savunuculuk faaliyetlerinin başlatılması.
- İGİM'ler aracılığıyla yabancılara barınma destek hizmetleri sağlayarak ve kadınları TCDŞ'den korumak için belediyelerle işbirliği yaparak barınma sorunlarıyla mücadele edilmesi.
- Başta hane içi cinsel şiddete maruz kalan çocuklar olmak üzere çeşitli hassas grupların TCDŞ kapasite geliştirme çabalarına dahil edilmesi.
- LGBTİ'lerin, erkeklerin ve oğlan çocuklarının sığınma evlerine erişiminin artırılması.
- Çocuk, erken ve zorla evliliklere karşı (özellikle Afgan ve Suriyeli mülteciler için) etkili ve acil tedbirlerin başlatılması.

Çocukların, Ergenlerin ve Gençlerin Korunması

1. Karşılaşılan Zorluklar

- Kayıt ve hizmet sunumunda iller arası farklılıklar yaşanması.
- Sağlık (hizmetlere ve ilaca erişim, kamplarda yetersiz beslenme) ve Ruh Sağlığı ve Psikososyal Destek (psikososyal ve psikiyatrik desteğin eksikliği) alanlarında zorluklarla karşılaşılması.
- Özellikle mülteci ve göçmen çocuklar arasında çocuk işçiliğinde gözlenen artış.
- Ekonomik durumun kötüleşmesi ve ailelerin temel ihtiyaçlarını karşılayamaması.
- Ailelerine destek olma zorunluluğundan kaynaklı hırsızlık, soygun, moloz arama, istismar ve taciz gibi suç faaliyetlerine karışan çocukların sayısında artış gözlenmesi.
- Özellikle depremden sonra engelli çocukların karşılaştığı zorluklar arasında özel eğitim ve hizmetlere sınırlı erişim, engelli mülteci çocukların eğitim hizmetlerine ulaşmak adına vermeleri gereken erişim ücretleri, karar alma ve politika uygulama süreçlerine katılım eksikliği ve özellikle depremden etkilenen bölgede hedeflenen programlamanın sınırlı olması yer almaktadır.
- Ticari cinsel sömürüye maruz kalan çocuklar da dahil olmak üzere LGBTQI+ çocukların/ergenlerin ve onların bakımverenlerin önemli hassasiyetleri, onların ihtiyaçlarını karşılayacak çok az sayıda hedefli program veya hizmet bulunması ve bireylerin sosyal damgalamaya maruz bırakılması.
- Çocuk evlilikleri.

- Okula dışı kalan çocuklarla ilgili koruma endişeleri/riskleri artmaktadır. Okul dışı kalma nedenleri arasında okullara fiziksel uzaklık sebebiyle erişilememesi, maddi sıkıntılar, kayıt süreçlerinde yaşanan zorluklar, kız çocuklarının bakımveren rolünü üstlenmesi ve oğlanların iş bulmak zorunda kalması, okullarda artan akran zorbalığı ve şiddet, ve bakımverenlerin çocuklarını okula gönderme konusundaki isteksizliği yer almaktadır.
- Madde kullanımı/bağımlılığı.
- Geçici Barınma Merkezleri ve konteyner kentlerde koruma sorunları gözlemlenmeye devam edilmektedir. Bunlar arasında psikososyal destek hizmetlerinin sınırlılığı, dil bariyeri, hizmetlere sınırlı erişim, zorbalık, çocukları ve ergenleri hedef alan öfke ve güvenlik eksikliği yer almaktadır.
- Kayıt/belgeleme bekleyen çocuklar/aileler hizmetlere erişimde engellerle karşılaşmaktadır. Bunun nedenleri arasında kapasitenin sınırlı olması ve sınır dışı edilme korkusu nedeniyle hizmet almaktan imtina etmeleri yer almaktadır.
- Refakatsiz çocukların tespiti ve onlara ulaşma konusundaki zorluklar, veri eksikliği ve ihtiyaçlarının tam olarak anlaşılabilmesi nedeniyle devam etmektedir.
- 18 yaşın altındaki çocukların idari gözetim altına alınması.
- Yaş tespiti süreçlerindeki zorluklar.
- Göç dalgalarına/kolluk kuvvetlerine/adalet sistemine yakalanan çocukların hak ve hizmetlere erişimi.
- Sosyal uyumda artan zorluklar/artan sosyal gerilimler.
- Sosyal medya aracılığıyla bildirilen yeni çocuk istismarı biçimleri.

2. İyi Uygulama Örnekleri

- **GİB:** Vaka yönetimini ve yönlendirmeleri desteklemek için sosyal çalışmacıların ülke çapındaki tüm il koruma masalarına işe alımı/görevlendirilmesi.
- **ASHB:** Refakatsiz ve kayıp çocuklar için ailenin izinin sürülmesi ve aile birleşimini kolaylaştırmak amacıyla ulusal bir yardım hattının kurulması, kimlik tespiti için DNA testleri yapılması, konteyner kentlerinde mobil kamyonlar aracılığıyla erişim hizmetlerinin genişletilmesi ve Ruh Sağlığı ve Psikososyal Destek ve danışmanlık gibi hizmetlerin sağlanması için STK ortaklarıyla işbirliği yapılarak hizmet sunma kapasitesinin artırılması.
- Çocuk ve aile destek merkezleri/güvenli alanların kurulması
- Ortaklar arasında farkındalık yaratma ve önleyici eylem programlarının güçlendirilmesi ve farklı ihtiyaçların karşılanması için farklı kaynaklar ve araçların paylaşılması.
- Özellikle kırsal ve tarımsal alanlarda ve göçebe mülteci çocuklar için destekleyici eğitim ile teknik ve mesleki eğitim/öğretim ile ilgili programlamanın genişletilmesi.

3. Kurumlar Arası Koordinasyon Seviyesinde Önceliklendirilmesi Önerilen Faaliyetler

- Hizmet boşluklarının doldurulmasını ve hizmet sunumunda tamamlayıcılığı (örneğin, Ruh Sağlığı ve Psikososyal Destek, tespit, değerlendirme, yönlendirme, vaka yönetimine destek) ve bu süreci desteklemek için kurumlar arası koordinasyonu desteklemek amacıyla kamu kurumları ile sivil toplum kuruluşları arasında daha fazla etkileşim sağlanması.
- Depremden sonra yer değiştiren çocuklar ve aileler (özellikle mülteci ve göçmenler) için sosyal hizmetlere erişimdeki engelleri kanıtlamak üzere Koruma Sektörü ile ortak savunuculuk yapılması.

- Eğitim ve Sağlık sektörleri ve Ruh Sağlığı ve Psikososyal Destek alt sektörüyle kurumlar arası koordinasyon ve işbirliğinin güçlendirilmesi (okullarda yapılandırılmış/resmi ortaklıklar ile mesleki ve teknik eğitim aracılığıyla beceri geliştirme yoluyla akran zorbalığı, psikososyal destek ve ruh sağlığı ve psikososyal destek gibi alanlara odaklanması).
- Madde bağımlılığı ve kullanımına yönelik kapasite geliştirme çalışmalarının artırılması.
- Koruma çıktılarına yönelik gençlerin mobilize edilmesi ve katılımına yönelik iyi uygulamaların ve deneyimlerin paylaşılması.
- Depremden kaynaklanan çocuk koruma ihtiyaçları ve riskler hakkında daha fazla veri toplanması ve analiz yapılması.
- Services Advisor/diğer ilgili platformlarda bilgilerin sürekli olarak güncellenmesi.
- Mobil birimler aracılığıyla sosyal hizmet sunumuna ilişkin kılavuzların/deneyim paylaşımının geliştirilmesi.
- Toplum temelli çocuk koruma mekanizmaları aracılığıyla bakımveren/ebeveynlik destek programlarının güçlendirilmesi ve genişletilmesi.
- Güvenli dijital ortamların kullanımı ve riskleri konusunda ortakların kapasitesinin geliştirilmesi ve çocukların ve bakımverenlerin farkındalığının artırılması.

Sosyal Uyum

1. Karşılaşılan Zorluklar

- Değişen siyasi ortam ve “misafirperverlik” söylemi nedeniyle ortaya çıkan zorluklar,
- Kayıt ve belgeleme bekleyen kişilerin hizmet ve bilgiye erişimlerinin olmaması nedeniyle sosyal uyum faaliyetlerine katılımlarının mümkün olmaması.
- Dil bariyeri (özellikle Batı Türkiye'de daha yüksek olması). Batı illerinde yaşayan mültecilerin genellikle yüksek kiralar nedeniyle şehrin dışındaki bölgelerde yaşamasından ötürü iki toplum arasında etkileşim ve sosyal uyum eksikliği yaşanması.
- Engelli bireylere yönelik olumsuz tutumlar/önyargılar ve engelli bireylerin bilgiye erişimde karşılaştıkları zorluklarla mücadele etmek.
- Kırsal kesimde yaşayan engelli bireylerin özellikle depremden sonra karşılaştıkları zorluklar.
- Engelli çocukların özel eğitime erişiminde yaşadığı sorunlar.
- Özellikle mülteci çocuklara yönelik akran zorbalığı.
- Okul dışı kalan çocuklarla ilgili sorunlar (genellikle ailelerini maddi olarak destekleme veya bakımveren rolünü üstlenme zorunluluğundan kaynaklı).
- Kayıt dışı istihdamın ve ev sahibi topluluk üyelerine kıyasla yetersiz maaş almanın neden olduğu zorluklar.
- Aynı grupları hedef alan uyum faaliyetlerinin tekrarlanması.
- Medyada (özellikle sosyal medya platformlarında) olumsuz dil ve siyasi söylem kullanımı.
- STK'ların sınırlı kapasitesi (insan kaynağı, nitelik ve örgütlenme gibi sorunlar).
- Mülteci grupları arasında sosyal uyum faaliyetlerine katılma konusundaki direnç (mülteciler arasında sosyal uyum faaliyetlerine katılan diğer mülteci gruplarına yönelik ayrımcılık olması).
- Sosyal uyum faaliyetlerine ilişkin fon eksikliği.

2. İyi Uygulama Örnekleri

- **ASHB:** Sosyal uyumu teşvik etmek için SUY ve T-SUY yardımlarının sağlanması ve mülteciler arasında dilencilik ve çocuk işçiliğini önlemek için sağlanan diğer yardımlar, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları, yönlendirme mekanizmalarına yönelik güçlendirme faaliyetleri, uyruğa bakılmaksızın refakatsiz ve ayrı düşmüş çocuklara yönelik aynı koruyucu ve önleyici tedbirlerin uygulanmasının sağlanması, kurum bakımı sağlanan engelli çocukların sosyal uyumuna yönelik araştırmalar yapılması, 2023-28 için çocuk haklarına ilişkin savunuculuk belgelerinin ve stratejik eylem planının hazırlanması, psikososyal destek etkinliklerinin düzenlenmesi, 13-18 yaş arası erkek çocuklara (genellikle Afgan) ana dillerinde eğitim kursları verilmesi, Ukraynalı çocuklara yönelik program uygulanması.
- **Türk Kızılay:** Hem ev sahibi topluluk hem de mülteciler arasından gönüllülerin katılımının sağlanması, Mutfak Atölyesi girişimi.
- **Hayata Destek:** Deprem bölgesinde ASHB ile işbirliği yapılması, deprem bölgesinde tercüman desteği sağlanması, 4 fabrika ile İstanbul'da çok kültürlülük faaliyetlerinin yürütülmesi, nefret piramidi broşürlerinin hazırlanması, Şanlıurfa'da komiteler kurulması.
- **UNICEF:** Her ay her iki toplumu da kapsayacak şekilde depremzedelerle odak grup görüşmeleri düzenlenmesi.
- **Mavi Kalem:** "Kadınlar Güzel Hikayeler Yazıyor Projesi".
- **Spina Derneği:** Engelli hakları temalı masa oyunu geliştirilmesi, engelli çocuklara ve kadınlara engelli çocuklarla nasıl iletişim kuracakları konusunda eğitim verilmesi.

3. Kurumlar Arası Koordinasyon Seviyesinde Önceliklendirilmesi Önerilen Faaliyetler

- Yereldeki ihtiyaçları gözeten, hak temelli yaklaşım ve yaş, cinsiyet ve çeşitlilik yaklaşımı çerçevesinde sürdürülebilir, etkililiği ölçülebilir, uzun vadeli ve katılımcı uyum projeleri/aktivitelerinin geliştirilmesi.
- İGİM'ler için yerel eylem planları gibi stratejik rehberlik/yol haritalarının geliştirilmesi.
- Deprem kaynaklı yer değiştirmenin mülteciler üzerindeki travmatik etkisine ilişkin araştırma yapılması.
- Her iki toplumu da hedef alan ekonomik güçlendirmeye yönelik rehberlerin hazırlanması (Ekonomik Güçlendirme sektörüyle işbirliği içinde).
- İyi uygulamaların derlenmesi, öne çıkarılması ve hastane bekleme alanları gibi kamusal alanlarda ortak mesajlarla yaygınlaştırılması.
- Kurumlar arası düzeyde kamu kurumları ve sivil toplumla koordineli olarak risk haritasının geliştirilmesi.
- Belediyeler gibi yerel yönetimlerle koordinasyon ve işbirliği alanlarının daha da geliştirilmesi (mesleki eğitim ve dil eğitimi dahil olmak üzere).
- Komitelerin kurulması ve iki toplumun iyi uygulamaları paylaşmak üzere bulunduğu etkileşimli çalıştayların düzenlenmesi.
- Uluslararası Koruma/Geçici Koruma sağlanan bireylerin hak ve hizmetlere erişimini daha etkili bir şekilde geliştirmek için yönlendirme mekanizmalarının ve kendi kendine yeterliliklerinin güçlendirilmesi.
- Depremden sonra yer değiştiren Uluslararası Koruma/Geçici Koruma sağlanan kişilerin adaptasyonunun desteklenmesi.

Inter-Agency
Coordination
Türkiye

- Geçici Barınma Merkezleri'nde yaşayan çocuklara yönelik sosyal uyum faaliyetlerinin düzenlenmesi.
- Doğru bilinen yanlışlar ve dezenformasyonla mücadele gibi konularda kurumlararası koordinasyon ve işbirliğinin geliştirilmesi.
- Şemsiye kuruluşlarla iletişim güçlendirilerek uyum faaliyetlerine yönelik fon kaynaklarının artırılması.
- Kişiyeye özel programların genişletilmesi ve faaliyetlerin yerelleştirilmesine odaklanılması.

Engelli Bireyler

1. Karşılaşılan Zorluklar

- Dil bariyerinin, engelli mültecilerin, engellilere yönelik kamu ve özel sektör hizmetlerine erişimlerinde zorluklar yaratması, ayrıca bu hizmetlere başvuruda iletişimsel ve kültürel zorluklar da yaşatması.
- Engelli mültecilerin karşılaştığı zorluklar arasında hizmetlere sınırlı erişim, bu hizmetler için ödemeleri gereken ücretler, sadece Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı çocukların erişebildiği özel eğitim hizmetleri, rehabilitasyon hizmetlerine sınırlı erişim ve sosyal uyum sorunları yer almaktadır.
- Hizmet sağlayıcılar ve bakımverenler için kurumsal ve tutumsal engeller.
- Engelli alanında çalışan STK'lar arasında koordinasyon eksikliği.
- Hak temelli faaliyetlerin yetersiz olması.
- Ailelerin ve bakımverenlerin hizmetlere erişmeyi reddetmesi (örneğin engellilik odaklı hizmetler).
- Sağlık hizmetlerine erişimi sınırlayan maddi zorluklar, engelli bireyler için sınırlı istihdam olanakları ve maddi destek olanaklarının yetersizliği.
- Kırsal alanlara ve küçük illere erişimin yetersiz olması.
- Bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetlerinin yetersiz olması.
- Engelli çocukların ihmal ve istismar gibi karşılaştıkları hassas durumlar.
- Engelli bireylerin karar alma mekanizmaları ve süreçlerine sınırlı katılımı, farklı engel türlerinin sınırlı biçimde ele alınması ve proje kapsamının yetersiz olması.
- Engelli bireylere yönelik koruma, çocuk koruma ve TCDŞ programlarının kapsayıcı olmaması.
- Erişilebilirlik konusundaki yetersiz anlayış ve erişilebilirliğin programlarda anakımlaştırılmaması, erişilebilirliğin sadece fiziksel erişilebilirlikle sınırlı olduğunun anlaşılmasından dolayı karşılaşılan eksiklikler.
- Engelli derneklerinin BM ve uluslararası kurumlara mesafeli davranması.
- Engelli derneklerinin 3RP mekanizması ve Kurumlar Arası Yönlendirme Formu kullanımına ilişkin bilgi eksikliği.
- Engelli bireylere ilişkin ayrıştırmış ve güncel veri eksikliği.
- Acil durum ve deprem müdahale planlarının sınırlı kapsamı (örneğin, deprem sonrası iyileştirme faaliyetlerinin engelli dostu olmaması).

2. İyi Uygulama Örnekleri

- **ASHB:** 2030 hedefleri kapsamında engelli bireylere yönelik hizmetlerin kapsamının genişletilmesi ve bu bağlamda sivil toplumla koordinasyonun güçlendirilmesine yönelik temellerin atılması.

- **PİKTES:** Her yıl okula dönüş temalı bilgilendirme materyallerinin hazırlanması (UNICEF ve diğer kurumlar da faydalanmaktadır), mesleki ve teknik alanda bursların sağlanması.
- **Engelliler Konfederasyonu:** 54 ilde hak temelli savunuculuğun teşvik edilmesi, engelli bireylerin hakları konusunda farkındalık yaratılması ve engelli kadınlara, çocuklara ve yaşlılara yönelik savunuculuk çalışmalarının yürütülmesi.
- **MSYD:** Engelli bireylere ilişkin veri toplama, görüşmeler sırasında Washington Grubu sorularının kullanılması, fizik tedavi, rehabilitasyon ve ruh sağlığı ve psikososyal destek hizmetlerinin sağlanması, tıbbi ekipman sağlanmasına yardımcı olunması, bakımverenlerin etkilenen topluluklara karşı hesap verebilirlik mekanizmalarına katılımı.
- **Hayata Destek:** Fiziksel koşulların iyileştirilmesi, hareket temelli etkinliklerin uygulanması, psikososyal destek sağlanması ve engelli bireylere yönelik alternatif geri bildirim mekanizmalarının oluşturulması (doğrudan Etik Kurula ulaşılması).
- **WHO:** Projelere teknik destek sağlanması; engelli bireylerin toplum temelli hizmetlere erişimine yönelik araştırmalar yürütülmesi.
- **IOM:** Hafif düzeyde zihinsel engelli çocukların desteklenmesine odaklanan bir projenin uygulanması ve çocukların bir yıl içinde Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) standartlarına ulaşmasının sağlanması.
- Engelli bireyler için ücretsiz ulaşımın sağlanması.
- STK'lar tarafından gölge rapor hazırlanması.
- Belediyelerle ilişkiler kurulması.
- Engelli bireylere yönelik günlük bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması.

3. Kurumlar Arası Koordinasyon Seviyesinde Önceliklendirilmesi Önerilen Faaliyetler

- Program döngüsünün her aşamasında engelli bireylere ve örgütlere danışılması. Bu, danışma oturumlarının başlatılması için şemsiye kuruluşlara ulaşılması, yerel yönetimlerden ve muhtarlardan destek alınması, engelli bireyleri bu sürecin bir parçası yapabilmek adına program döngüsüne dahil edilmelerinin sağlanması.
- İyi uygulamaların ve hak temelli yaklaşımların kurumlar arası düzeyde belirlenmesi ve yaygınlaştırılması.
- MEB ile işbirliği içerisinde öğrenci ve bakımverenlere yönelik bilinçlendirme çalışmalarının yürütülmesi.
- Türkiye'de faaliyet gösteren engelli derneklerinin kapasite geliştirme faaliyetlerinin düzenlenmesi.
- Engelli mültecileri hedef alan STK'ların programlama ve engelli dernekleri aracılığıyla bir araya getirilmesi, işbirliği ve ortak çalışma fırsatları yaratılması.
- Kapsayıcı eğitim ve engelli mülteci çocukların eğitime erişimi konusunda proje sayısının artırılması ve savunuculuğun teşvik edilmesi.
- Engelli bireylere ve engelli mültecilere nasıl yaklaşılması gerektiği konusunda bakımverenler ve öğretmenler için farkındalık sağlanması.
- TCDŞ konusunda farkındalık sağlanması ve TCDŞ programlarının kapsayıcılığının artırılması.
- Çocuklar da dahil olmak üzere engelli bireylere yönelik Cinsel Sömürü ve İstismardan Korunma faaliyetlerinin yürütülmesi.
- Services Advisor'ın engelli kapsayıcılığı açısından güçlendirilmesi.

Inter-Agency
Coordination
Türkiye

- Engelli bireylere yönelik etkili savunuculuk konusunda eğitimlerin düzenlenmesi (örneğin gölge raporların hazırlanması ve karar mekanizmalarına dahil edilmesi konularında).
- Engelli bireyleri de kapsayan bütçelemeyi teşvik etmek için hizmet sağlayıcılarla savunuculuk yapılması.
- Yerel engelli dernekleriyle işbirliğinin sağlanması ve proje döngüsü yönetimi konusunda eğitimlerin verilmesi.
- Yerel engelli dernekleriyle güven tesis etmek için il düzeyinde yerel ve kamu kurumlarıyla yakın işbirliği kurulması.
- Engelli çocuklara yönelik uzmanlaşmış çocuk koruma projelerine öncelik verilmesi.
- Vaka çalışanları için kapsayıcı vaka yönetimi eğitimlerinin düzenlenmesi ve yaygınlaştırılması.
- Doğru bilginin yaygınlaştırılmasını sağlamak için sosyal uyum faaliyetlerinin düzenlenmesi.
- Kamu kurumlarında engelli kapsayıcılığının güçlendirilmesine yönelik kapasite geliştirme çalışmaları yapılması.

Sonraki Adımlar

Çalıştay sonunda Ulusal Koruma Çalışma Grubu, Ulusal Çocuk Koruma alt Çalışma Grubu ve Ulusal TCDŞ Alt Çalışma Grubu faaliyetleri çalıştay sırasında yapılan ankete göre önceliklendirilmiştir. Önceliklendirme çalışmasının sonuçlarına bu [bağlantıdan](#) ulaşılabilir. Çalışma gruplarının koordinatörleri, sonuçları kendi koordinasyon platformları aracılığıyla sunacak ve onaylayacaktır. Sonuçlar daha sonra 2023 çalışma planlarına entegre edilecek ve 2024 çalışma planlarına da aktarılacaktır. Ayrıca çalıştay ve tartışmaların sonuçları 3RP 2024 planlama dönemini ve sektör stratejisine yansıtacaktır.